

HET ONDERWIJS VOORTGEZET

(verlengde) vakanties slechts les werd gegeven op drie halve dagen per week of maar op één halve dag. 'In de ijskoude lokalen', aldus het departementale onderwijsverslag waarin de hongerwinter wordt behandeld,

'verenigden de leerlingen zich dan in zoveel klassen als er docenten aanwezig waren. Voor elke dag moest een andere rooster gemaakt worden. de gemaakte taken ingenomen, nieuwe taken behandeld en opgegeven. Van thuis studeren kwam echter in die laatste winter niet veel . . . Er waren docenten die de ondergedoken jongens van de hoogste klas persoonlijk thuis bezochten om hun studie te animeren. En verder moest vooral de vrouwelijke jeugd er op uit om hout te kappen of voedsel te halen.'¹

★

Wij vermeldden al dat in het westen des lands van eind '44 af tulpenbollen en suikerbieten werden gegeten en dat suikerbieten eind januari zelfs voor de eerste keer in de officiële distributie werden opgenomen. Dat deze producten in aanzienlijke hoeveelheden als voedingsmiddelen konden worden verkocht, lag voor de hand: de normale handel in tulpenbollen lag stil en wat de suikerbieten betrof, had het geen zin, ze naar de suikerfabrieken over te brengen aangezien die wegens gebrek aan brandstof niet in bedrijf waren gesteld. Zowel voor tulpenbollen als voor suikerbieten stelde de Voedingsraad, het officiële adviescollege van de dienst van Louwes, recepten op. In tulpenbollen zat veel zetmeel en men kon er met wat hulpmiddelen als aroma en zout (als men die bezat!) een 'soep' van trekken, men kon ze ook in plakjes snijden en dan met olie bakken of zonder olie poffen, dat alles op het noodkachtje. Over de smaak werd verschillend geoordeeld. Die van suikerbieten daarentegen (de pulp kon men in de stampot doen of men kon er een soort pannekoekjes van maken) werd vrij algemeen als nogal vies ervaren; bovendien hadden de suikerbieten slechts een geringe voedingswaarde: die van het dagelijks rantsoen dat men begin '45 kreeg, werd door een pond suikerbieten met niet veel meer dan 10% verhoogd. Hoe ernstig

met turf werden gestookt; elders stookte men ze met bonenstro of met hout. In de stad Groningen moest het lager onderwijs bij gebrek aan brandstof na de kerstvakantie worden gestaakt, het voortgezet onderwijs werd onregelmatig gegeven.

¹ Min. van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen: *Het onderwijs in Nederland. Verslag over de jaren 1944, 1945 en 1946* (1949), dl. II, p. 423-24.